

DELE AF FORMUERET – SOMMEREKSAMEN 2022

Opgave nr. 1

Bjarne Bentsen, der drev og ejede »Bjarnes Galleri« i Aarhus, indgik mandag den 21. februar 2022 en kommissionsaftale med Anton Andersen, hvorefter Bjarne i eget navn og for Antons regning skulle sælge den Anton tilhørende skulptur »Fiskerpigen« udført af den kendte billedhugger Claus Clausen for mindst 500.000 kr. De aftalte endvidere, at Bjarne skulle have 10 % af salgsprisen i provision. Anton overgav samtidig skulpturen til Bjarne, så den kunne fremvises i galleriet. Torsdag den 24. februar sendte Bjarne sålydende »quickbrev« til den private kunstsamler Dorte Didriksen:

»Kære Dorte. Jeg har netop fået et originalt og meget velbevaret eksemplar af skulpturen »Fiskerpigen« udført af Claus Clausen indleveret til salg. Da du er en af mine (tro)faste kunder, skriver jeg til dig som den første blandt flere mulige købere og kan tilbyde dig skulpturen for kun 450.000 kr. Det kræver dog, at du svarer hurtigt og allersnarest primo marts. Venlig hilsen Bjarne Bentsen, Bjarnes Galleri«.

Bjarne ønskede svar senest den 1. marts og troede fejlagtigt, at »primo« betød »den første dag i måneden«. Endvidere beroede prisen på en slåfejl, da Bjarne rettelig mente 550.000 kr.

Dorte modtog Bjarnes brev fredag den 25. februar. Dorte syntes, at 450.000 kr. var en god pris for skulpturen, idet hun med rette antog, at handelsværdien udgjorde 500.000 kr. Som følge af nogle fejlslagne investeringer havde hun dog ikke økonomisk mulighed for at købe skulpturen. Mandag den 7. marts vandt Dorte 2.000.000 kr. i lotto og kom nu i tanke om Bjarnes tilbud. Hun sendte samme dag sålydende brev:

»Kære Bjarne. Tak for dit tilbud af den 24. februar, hvori du anmoder om svar senest den 10. marts. Tilbuddet accepteres hermed, idet jeg forudsætter, at salget sker på købelovens betingelser. Jeg kommer forbi mandag den 28. marts og henter skulpturen. Tak for handlen! Venlig hilsen Dorte Didriksen«.

Dortes brev, der var dateret den 7. marts 2022 og blev poststempelt samme dag, var sendt som et »quickbrev«, hvilket ligeledes fremgik af kuverten. Ifølge postvæsenets oplysninger ville et »quickbrev« normalt være fremme hos modtageren den første hverdag efter indlevering, men som følge af en ekspeditionsfejl hos postvæsenet blev brevet først modtaget af Bjarne fredag den 11. marts.

Billedhuggeren Claus Clausens værker var i starten af marts måned steget i værdi, og en ekspertvurdering af den 10. marts havde fastslået, at skulpturens værdi nu var steget til 600.000 kr.

Bjarne, der på grund af travlhed først læste Dortes brev mandag den 21. marts, sendte samme dag et »quickbrev« til Dorte, hvori han skrev, at accepten desværre var for sen, og at prisen nu var steget til 650.000 kr., hvis hun fortsat ønskede at købe skulpturen. Som følge af en fejl hos postvæsenet kom brevet aldrig frem.

Den 28. marts kom Dorte ind i galleriet for at hente skulpturen. Anton var tilfældigvis samtidig til stede, idet Bjarne og han skulle drøfte et evt. salg af to yderligere skulpturer, og hele begivenhedsforløbet kom nu for en dag.

Dorte krævede at få skulpturen udleveret mod betaling af 450.000 kr. Anton nægtede at anerkende aftalen med Dorte og henviste bl.a. til, at Dortes accept var både for sen og uoverensstemmende, hvilket Bjarne tilsluttede sig. Subsidiært anførte de, at Dorte i hvert fald skulle give 550.000 kr. for skulpturen, da hun jo måtte kunne sige sig selv, at Bjarne havde ment 550.000 kr. og ikke 450.000 kr. For det tilfælde, at Dorte kunne kræve skulpturen udleveret, krævede Anton desuden størst mulig erstatning af Bjarne, hvilket Bjarne afviste.

Hvordan er parternes retsstilling?

Løsningseksempel til opgave nr. 1

1. Retsforholdets karakter

Der foreligger en salgskommissionsaftale mellem Bjarne (kommissionær) og Anton (kommittent). Bjarne handler dermed for Antons *regning*, men i eget *navn*. Det er følgelig Bjarne, der er Dortes medkontrahent i en eventuel aftale (Lærebogen s. 319).

2. Den fejlagtige salgspris

Bjarne skriver 450.000 kr., men mener 550.000 kr. Bjarnes tilbud har dermed som følge af *fejlskrift* fået et andet indhold end tilsigtet, hvorfor han ikke forpligtes til at sælge skulpturen for 450.000 kr., hvis Dorte er i ond tro om fejlskriften, jf. AFTL § 32, stk. 1 (Lærebogen s. 171).

Det oplyses, at Dorte korrekt antager, at handelsværdien udgør 500.000 kr., hvilket sammenholdt med den omstændighed, at Bjarne lige har fået skulpturen til salg, kan tale for, at hun bør undre sig over den lave pris. Imidlertid kan der være plausible grunde til, at en vare sælges under handelsprisen, hvortil kommer, at der ikke er tale om en så markant prisforskel, at Dorte burde indse eller have begrundet mistanke om fejlen. Dorte er dermed i god tro (Lærebogen s. 119 f.).

Herefter foreligger der et bindende tilbud om salg af skulpturen for 450.000 kr.

3. Vilkår i accepten om købelovens betingelser

Dorte anfører i accepten, at handlen skal ske på købelovens betingelser. Da dette gælder i forvejen, er accepten *ikke* uoverensstemmende, sml. AFTL § 6, stk. 1 (Lærebogen s. 66 og Notat s. 2 f.).

4. Acceptfrist, fremkomst og reklamationspligt

Tilbuddet skal efter sin *ordlyd* accepteres senest »*primo marts*«. Tilbuddets *indhold* er, at det skal accepteres senest *den 10. marts*, jf. KBL § 68, stk. 1 (Køberetten s. 42), idet Bjarnes forståelse af udtrykket »*primo*« ikke kan lægges til grund ved fortolkningen (Notat s. 3 og 6).

Tilbuddet har dermed som følge af en *fejltagelse* fået et andet indhold end tilsigtet, og situationen omfattes af AFTL § 32, stk. 1 (Lærebogen s. 172). Dorte kan følgelig ikke påberåbe sig acceptfristen, hvis hun er i ond tro om fejltagelsen. Det taler *for* ond tro, at det fremgår af brevets øvrige indhold, at Bjarne ønsker et hurtigt svar. *Omvendt* kan formuleringen opfattes som et salgstrick, og også Bjarnes valg af brev frem for e-mail peger til dels i den modsatte retning. Endvidere er Bjarnes vildfarelse om betydningen af udtrykket »*primo*« ikke en så nærliggende mulighed, at det kan kræves, at Dorte tager den i betragtning. Det er heller ikke nærliggende at antage, at acceptfristen evt. kunne bero på en tastefejl. Herefter er Dorte i god tro (Lærebogen s. 119 f.).

Dortes accept modtages af Bjarne *den 11. marts*. Dorte har forsendelsesrisikoen (Lærebogen s. 65), og accepten, der er for sen, udgør som udgangspunkt et nyt tilbud, som Bjarne frit kan afslå, jf. AFTL § 4, stk. 1 (Lærebogen s. 63).

Spørgsmålet er herefter, om der påhviler Bjarne en reklamationspligt efter AFTL § 4, stk. 2. Dorte går ud fra, at accepten vil komme frem *den 8. marts*, hvilket Bjarne i kraft af brevets datering, poststempleet og påtegningen som et »*quickbrev*« må indse.

Dorte går desuden (med rette) ud fra, at accepten dermed vil komme *rettidigt* frem. Bjarnes vildfarelse om betydningen af ordet »primo« og den deraf følgende fejlantagelse om, at acceptfristen er den 1. marts, er hans egen risiko. Det fremgår desuden af accepten, at Dorte går ud fra, at acceptfristen er »den 10. marts«. Herefter må Bjarne indse, at Dorte går ud fra, at accepten vil komme rettidigt frem, hvorfor Bjarne skal reklamere uden ugrundet ophold, hvis han ikke vil godkende accepten, jf. AFTL § 4, stk. 2, 1. og 2. pkt. (Lærebogen s. 63 f.).

At Bjarnes reklamation af den 21. marts ikke *kommer frem* til Dorte, er ikke Bjarnes risiko, jf. AFTL § 40 (Lærebogen s. 64 f.). Imidlertid har Bjarne ikke *afgivet* reklamationen uden ugrundet ophold set i forhold til, at accepten er modtaget den 11. marts. Herefter er der indgået en bindende aftale mellem Bjarne og Dorte om salg af skulpturen for 450.000 kr., jf. AFTL § 4, stk. 2, sidste pkt. (Lærebogen s. 63 f.).

5. Udlevering af skulpturen

Dorte kan trods Antons protest kræve skulpturen udleveret, selv om Bjarne har solgt under limitum. Bjarne har fået skulpturen i sin besiddelse, og Dorte er i god tro, jf. KMSL § 54, stk. 1 (Lærebogen s. 119 f. og 321).

6. Antons erstatningskrav

Bjarne er erstatningsansvarlig over for Anton som følge af salget under limitum, jf. KMSL § 17 (Lærebogen s. 323 f.). Trods Bjarnes misligholdelse kan Anton ikke kræve at blive bedre stillet, end hvis aftalen var blevet rigtigt opfyldt. Tabet opgøres herefter som forskellen mellem (1) købesummen på 450.000 kr. og (2) det aftalte limitum på 500.000 kr. med fradrag af en provision på 10 % heraf, dvs. 50.000 kr. Anton har dermed ikke lidt noget tab og har følgelig intet erstatningskrav mod Bjarne.

(Anton kan ikke kræve skulpturens aktuelle værdi lagt til grund for tabsopgørelsen, jf. KMSL § 16, 1. pkt. (Lærebogen s. 323), og Anton kan heller ikke hævde, at Bjarne burde have solgt skulpturen *over* det aftalte limitum på 500.000 kr., da det oplyses, at skulpturens handelsværdi på tidspunktet for Bjarnes tilbud til Dorte udgør netop 500.000 kr.).

»Lærebogen« er: *Lennart Lynge Andersen og Palle Bo Madsen: Aftaler og mellemmænd*, 7. udgave (2017).

»Notat« er: *Palle Bo Madsen: Kort indføring i aftalefortolkning* (2017).

»Køberetten« er: *Lars Hedegaard Kristensen m.fl.: Dansk og international køberet*, 6. udgave (2022).

Opgave nr. 2

Mandag den 28. marts 2022 indgik Søren Svendsen, der ejede en grossistvirksomhed med salg af akvariefisk og -tilbehør i Aarhus, med Kaj Kold, der ejede en dyrehandel i København, en aftale med følgende ordlyd:

»Svendsen sælger til Kold 100 stk. japanske koikarpe-fisk til en pris af 500 kr. pr. stk. Fiskene sælges leveret Kolds forretningsadresse i København fredag den 1. april. Betaling skal ske kontant senest den 1. maj«.

Dagen efter, tirsdag den 29. marts, indgik parterne endnu en aftale med følgende ordlyd:

»Svendsen sælger til Kold 400 stk. vandplanter af typen nøkkerose til en pris af 150 kr. pr. stk. Planterne sælges leveret Kolds forretningsadresse i København fredag den 1. april. Betaling skal ske kontant senest den 1. maj«.

Fredag den 1. april om morgenen mødte chauffør Villy Vognsen fra vognmandsfirmaet HurtigTrans op på Svendsens forretningsadresse i Aarhus. Her fik Vognsen overgivet fiskene og vandplanterne med henblik på at transportere begge dele til Kold i København. Da Vognsen omkring kl. 10 om formiddagen var nået til Odense med lasten, modtog han en besked fra sine chaufførkolleger i vognmandsfirmaet om, at de ansatte chauffører ville indlede en uvarslet og overenskomststridig strejke som følge af fyring af en kollega. Vognsen ville gerne vise sin solidaritet, så han kørte straks til HurtigTrans' lagerbygning uden for Odense, hvor han lod lastbilen stå. HurtigTrans' lagermedarbejdere sørgede for at tage fisk og vandplanter ud af lastbilen og sætte det ind på lageret, hvor fiskene og planterne blev opbevaret og passet korrekt.

Med virkning fra fredag den 8. april ophørte strejken i HurtigTrans, og samme dag ved middagstid nåede Vognsen med de 100 fisk og de 400 vandplanter frem til Kolds forretningsadresse i København. Vognsen skulle hurtigt videre til en anden kunde, og mod Kolds protest læssede Vognsen varerne af ved Kolds lagerport. Kold skrev straks kl. 12.30 følgende e-mail til Svendsen:

»Jeg har først i dag fået leveret de fisk og de planter, som i henhold til vores aftale skulle have været leveret for en uge siden, fredag den 1. april. Som følge af din forsinkelse med leveringen hæver jeg købet og kræver økonomisk kompensation i videst mulige omfang. Du bedes komme og hente fiskene og planterne snarest og senest onsdag den 13. april inden påske, da vi holder ferielukket fra torsdag den 14. april til og med mandag den 18. april«.

Svendsen besvarede med det samme Kolds mail. Svendsen bestred, at Kold var berettiget til at hæve købet, og ville ikke hente noget som helst hos Kold, da der efter Svendsens opfattelse var leveret rettidigt. Svendsen afviste desuden ethvert økonomisk krav fra Kolds side, da Svendsen mente, at han under ingen omstændigheder kunne »drages til ansvar for noget som helst«.

Efter at have læst Svendsens mail sørgede Kold for at bringe fiskene og planterne ind på sit lager. Kold anbragte fiskene i nogle separate akvarier, som var passende i størrelse og vandtemperatur mv. Vandplanterne anbragte Kold i et hjørne af lageret.

Tirsdag den 12. april var Svendsen endnu ikke dukket op for at hente varerne hos Kold, og natten mellem den 12. og den 13. april blev alle fiskene stjålet fra Kolds forsvarligt aflåste lagerhal.

Tirsdag den 19. april efter påske viste det sig, at Kold om aftenen den 13. april ved en fejltagelse var kommet til at stille på en termostat i lagerhallen, hvorved bl.a. vandplanterne havde været udsat for en meget høj temperatur. Planterne var som følge deraf blevet helt ødelagte.

Under en telefonsamtale mellem Svendsen og Kold onsdag den 20. april fastholdt parterne de synspunkter, de hver især havde fremsat i deres mailkorrespondance af 8. april.

Det kan lægges til grund, at Kold fra og med den 8. til og med den 12. april havde afholdt udgifter på 6.800 kr. til fodring af fiskene, og at Kolds samlede udgifter til elektricitet til at holde den rette temperatur i lagerhallen, herunder i de akvarier og terrarier, der var i hallen, i den samme periode var 832 kr. Det kan desuden lægges til grund, at Kold havde videresolgt fiskene til 650 kr. pr. stk. til Hamstrup Herregård, hvortil fiskene skulle have været leveret mandag den 4. april med henblik på et stort publikumsarrangement i herregårdens park. Som følge af at fiskene ikke kom som aftalt, havde Hamstrup Herregård hævet købet over for Kold.

Hvorledes er retsstillingen mellem Svendsen og Kold?

Løsningseksempel til opgave nr. 2

1. Fiskene

Der foreligger et handelskøb, jf. KBL § 4, da både S og K er »handlende«, jf. § 4, stk. 2, og begge handler »i eller for deres bedrift« (Lærebogen s. 36 f.). Der er tale om et genuskøb (Lærebogen s. 31 ff.).

1.1. K's hæveadgang

Da S i henhold til aftalen har solgt varerne »leveret K's forretningsadresse i København fredag den 1. april«, er der tale om et francokøb, jf. § 65 (Lærebogen s. 48). Eftersom fiskene først er kommet frem til K's forretningsadresse den 8. april, foreligger der en væsentlig, hævebegrundende forsinkelse, jf. § 21, stk. 3 (Lærebogen s. 87 f.).

K's reklamation er rettidig, jf. § 27, idet han hæver ved at afgive en specifik reklamation samme dag, som fiskene bliver leveret, dvs. den 8. april (Lærebogen s. 113 f.).

K's ophævelse forudsætter som udgangspunkt, at han kan stille fiskene til disposition for S i »væsentlig samme stand og mængde, hvori [de] var ved leveringen«, jf. § 57, stk. 1 (Lærebogen s. 155 ff.).

Fiskene er blevet stjålet, inden tilbagelevering har fundet sted. Da tyveriet er en hændelig begivenhed, er K ikke afskåret fra at hæve, selv om han ikke kan tilbagelevere fiskene, jf. § 58 (Lærebogen s. 71 f. og 155).

K skal alene stille fiskene til disposition for S på K's forretningsadresse, dvs. at K ikke har pligt (eller ret) til at tilbagesende fiskene (Lærebogen s. 158). Det er dermed ikke ansvarspådragende for K, at han ikke har sendt fiskene tilbage til S i forbindelse med ophævelsen den 8. april.

1.2. K's omkostninger til opfyldelse af omsorgsplikten

Fiskene er kommet i K's besiddelse, men K er berettiget til at afvise dem. K har en omsorgspligt i henhold til § 55, jf. §§ 34 og 35, dvs. at det påhviler K at foretage rimelige og sædvanlige foranstaltninger for at modvirke, at fiskene forringes (Lærebogen s. 153 f.). K har opfyldt sin omsorgspligt, da han har fodret fiskene og har sørget for at opretholde den korrekte temperatur i de akvarier, hvor fiskene befandt sig. K kan forlange dækning af de udgifter, han har haft til fodring af fiskene fra fredag den 8. april frem til og med den 12. april, dvs. 6.800 kr. K kan desuden kræve sine udgifter til elektricitet dækket, i den udstrækning det kan godtgøres, hvilke udgifter der rimeligvis kan henføres til opvarmning mv. af de akvarier, hvor fiskene var, dvs. at K ikke kan kræve det fulde beløb på 832 kr., som udgjorde de »samlede udgifter til elektricitet til at holde den rette temperatur i lagerhallen, herunder i de akvarier og terrarier, der var i hallen« (Lærebogen s. 154).

1.3. S's erstatningsansvar

S er erstatningsansvarlig over for K som følge af forsinkelsen, da der ikke foreligger ansvarsfritagende omstændigheder, jf. § 24. Der foreligger hverken umulighed eller force majeure. Forsinkelsen skyldes en begrænset strejke, der rammer det vognmandsfirma, S benytter, og S er ansvarlig for sit (uheldige) valg af opfyldelsesforanstaltninger (Lærebogen s. 95 ff.).

K kan forlange erstatning for sit avancetab, da han er gået glip af en handel med H. Erstatningen kan opgøres til forskellen mellem den aftalte købesum (500 kr. pr. fisk) og K's videresalgspris til H (650 kr. pr. fisk), dvs. 150 kr. pr. fisk, svarende til i alt 15.000 kr. (100 fisk a 150 kr.) (Lærebogen s. 109).

2. Vandplanterne

Der foreligger et handelskøb, et genuskøb og et francokøb, jf. ovenfor under pkt. 1.

Eftersom planterne først er kommet frem til K's forretningsadresse den 8. april, foreligger der en væsentlig, hævebegrundende forsinkelse, jf. § 21, stk. 3 (Lærebogen s. 87 f.). K's reklamation er rettidig, jf. § 27 og ovenfor under pkt. 1.

K's ophævelse forudsætter som udgangspunkt, at han kan stille planterne til disposition for S i »væsentlig samme stand og mængde, hvori [de] var ved leveringen«, jf. § 57, stk. 1 (Lærebogen s. 155 ff.).

Planterne er kommet i K's besiddelse, men K er berettiget til at afvise varerne. K har en omsorgspligt i henhold til § 55, jf. §§ 34 og 35 (Lærebogen s. 153 f.).

K har tilsidesat sin omsorgspligt, da han »ved en fejltagelse var kommet til at stille på en termostat i lagerhallen«, og planterne »som følge deraf [var] blevet helt ødelagte«. Tilsidesættelse af omsorgspligten fører til, at K mister sin hæveadgang, dvs. at K skal betale købesummen (60.000 kr.), når den forfalder (Lærebogen s. 154).

»Lærebogen« er: *Lars Hedegaard Kristensen m.fl.*: Dansk og international køberet, 6. udgave (2022).